

2025

Järjestöyhteistyön suositus Lapin kunnille

Lapin maakunnallinen
järjestöneuvottelukunta

8.10.2025

Sisällys

TIIVISTELMÄ	2
Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea	2
Kunnan tilat järjestöjen käyttöön	2
Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin.....	2
Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä.....	2
1 MIKSI JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN	3
2 MAAKUNNALLISET, SEUDULLISET JA PAIKALLISET JÄRJESTÖYHTEISTYÖN RAKENTEET.....	6
3 JÄRJESTÖYHDYSHENKILÖ OSAKSI KUNNAN ARKEA	7
4 KUNNAN TILAT JÄRJESTÖJEN KÄYTTÖÖN	8
5 JÄRJESTÖAVUSTUKSET SIJOITUKSENA HYVINVOINTIIN.....	8
6 JÄRJESTÖT VOIMAVARANA KUNNAN HYVINVOINTITYÖSSÄ	9
7 SEURANTA.....	10

TIIVISTELMÄ

Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea

Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta suositaa, että kuntaan nimetään järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty.

Lapin maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan suosituksen mukaisesti jokaisessa Lapin kunnassa on nimetty järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty.

Järjestöyhdyshenkilön tehtävä kiinnitetään kunnan organisaatioon ja annetaan hänelle mandaatti järjestöjen kanssa toimimiseen sekä järjestöjä koskevien asioiden eteenpäin viemiseen kunnassa.

Kunnan tilat järjestöjen käyttöön

Järjestöneuvottelukunta suositaa, että kunta tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja silloin, kun toiminta on yleishyödyllistä, maksutonta ja kaikille avointa. Kunta myös tiedottaa käytettävissä olevista tiloista järjestöille.

Tilojen tarjoamisen järjestöjen käyttöön tulee olla tasapuolista ja avointa. Tilojen käyttöön tulee olla selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet.

Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin

Järjestöneuvottelukunta suositaa, että kunta maksaa avustuksia eri alojen järjestöille. Kunta myös tiedottaa järjestöille haettavissa olevista avustuksista.

Avustuskäytäntöjen tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja tasapuolisia. Järjestöt otetaan mukaan avustusprosessien suunnitteluun ja kehittämiseen.

Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä

Järjestöneuvottelukunta suositaa, että järjestöt otetaan mukaan hyvinvointityöhön ja hyvinvointityön rakenteisiin kunnassa. Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma valmistellaan yhdessä järjestöjen kanssa.

Järjestöjen tuottamaa kokemustietoa ja järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään kunnan hyvinvointityössä sekä palvelujen kehittämisessä.

Rovaniemellä 8.10.2025

Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta

Hilkka Halonen
puheenjohtaja

Raija Lummi
varapuheenjohtaja

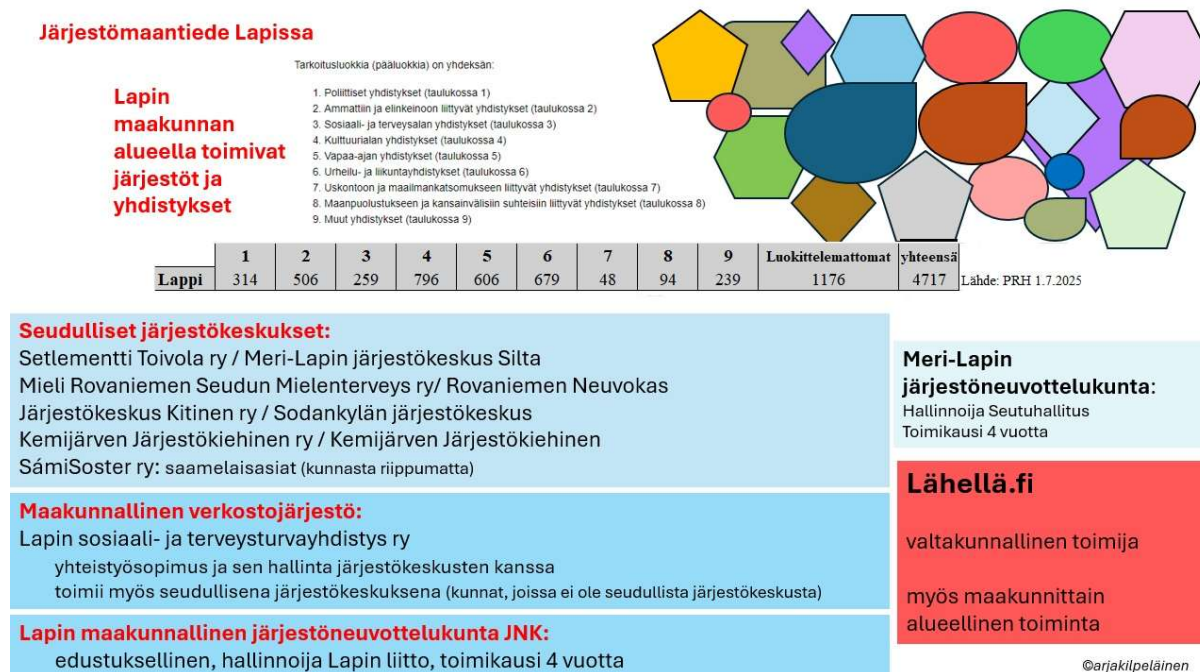
Arja Kilpeläinen
sihteeri

1 MIKSI JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN

Järjestöt, yhdistykset ja seurat ovat tärkeä kumppani kunnille kuntalaisten sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Yksi merkittävä osa on järjestöjen kautta toteutuva kuntalaisten osallisuus heidän osallistuessaan järjestötoimintaan. Järjestöjen järjestämä toiminta ulottuu niiden jäsenten lisäksi muihinkin kuntalaisiin, tuottaen kunnille arvokasta hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa.

Yhteiskunnalliset muutokset ovat muuttaneet lappilaista järjestömaantiedettä voimakkaasti. Vuoden 2023 alussa hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Uudet työllisyysalueet aloittivat toimintansa 1.1.2025 ja Lapissa toimii 4 työllisyysaluetta, jotka osin poikkeavat hyvinvointialueen palvelualueiden samoin kuin seutukuntien maantieteellisestä määrittelystä. Muutoksiin liittyvillä lakimuutoksilla, Lapin hyvinvointialueen hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmilla samoin kuin Lappi-sopimuksella on omat vaikutuksensa järjestöyhteistyöhön. Esimerkiksi uusilla työllisyysalueilla vaikutuksia järjestötyöllistämiseen mm. palkkatuen osalta. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö on kaikista muutoksista huolimatta tärkeässä roolissa asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa, ylläpitämisessä ja vahvistamisessa.

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH, 1/2025) tilastojen mukaan Lapissa oli 4717 järjestöä tai yhdistystä. PRH:n luokituksessa eniten näistä oli kulttuurialan yhdistyksiä, urheilu- ja liikuntayhdistyksiä tai vapaa-ajan yhdistyksiä. Yhdistykset toimivat joko paikallisesti, seudullisesti tai maakunnallisesti. Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta on edustuksellinen toimielin, jonka tehtävänä on muun muassa edistää järjestöjen toimintaa sekä tehdä vaikuttamistyötä. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Lapin järjestömaantiede.

Rekisteröityjen yhdistysten määrä tarkoitukseluokittain Lapissa 26.8.2024 (PRH):

Lappi	
poliittiset	330
ammattiin ja elinkeinoon liittyvät	509
sosiaali- ja terveysala	262
kulttuuriala	769
vapaa-ajan yhdistykset	591
urheilu- ja liikunta	655
uskonto ja maailmankatsomukseen liittyvät	47
maanpuolustus ja kv-suhteet	100
muut	248
luokittelemattomat	1221
yhteensä	4732

Rekisteröityneiden yhdistysten määrä kunnittain sekä sosiaali- ja terveysalan yhdistykset

	yhdistykset (pois lukien uskonnolliset yhd. ja kauppakamari)	sosiaali- ja terveysalan yhdistykset *
Simo	80	4
Ranua	112	6
Posio	119	4
Kemi	449	35
Keminmaa	143	4
Tornio	435	32
Tervola	108	6
Ylitornio	151	10
Pello	143	6
Rovaniemi	1321	68
Kemijärvi	222	12
Salla	121	9
Kolari	162	11
Muonio	110	5
Kittilä	266	11
Sodankylä	274	13
Pelkosenniemi	51	1
Savukoski	55	1
Inari	215	14
Enontekiö	121	6
Utsjoki	69	4
yht.	4727	262

* Luvuista puuttuu sellaisia vanhempia yhdistyksiä, joille ei ole merkitty tarkoitukseluokkaa. Sen merkitseminen on aloitettu 2010 ja tarkoitukseluokka päivitetään sääntömuutoksen yhteydessä.

Suomalainen yhteiskunta elää tällä hetkellä (syksy 2025) jatkuvassa muutoksessa. Järjestöjen toiminta on murroksessa hyvinvointialueiden käynnistymisen lisäksi uudistuneet työllisyysalueet ovat vaikuttaneet järjestöjen toimintaan. Järjestöjen talous on vaakalaudalla, kun avustuksia ollaan leikkaamassa sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi muissa ministeriöissä. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (Stea) leikkaukset kohdentuvat suoraan sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaan. ESR+ -rahoituksella voidaan paikata talousvajetta, mutta se edellyttää huomioitavaksi suosituksen, jonka mukaan esim. kunnat voivat toimia järjestöjen kumppanina mm. omahoitoisuusosuuksien kautta.

Kuntalain 1 §:n mukaan kunnan kuuluu ”edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla”. Kuntalain 22 §:n mukaan ”Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.”

Lapin maakuntaohjelman Lappi-sopimuksen mukaan järjestöjen roolia tulee vahvistaa paikallisen hyvinvoinnin osallisuuden ja yhteisöllisyyden luomisessa. Lappilainen hyvinvointi syntyy kumppanuudessa kunnan, järjestöjen, kyläyhdistysten, yritysten, hyvinvointialueen, oppilaitosten, Saamelaiskäräjien ja muiden paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.

[Lapin maakuntaohjelman Lappi-sopimuksen](#) mukaan järjestöjen roolia tulee vahvistaa paikallisen hyvinvoinnin osallisuuden ja yhteisöllisyyden luomisessa. Lappilainen hyvinvointi syntyy kumppanuudessa kunnan, järjestöjen, kyläyhdistysten, yritysten, oppilaitosten, Saamelaiskäräjien ja muiden paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.

[Maakunnallisessa järjestöstrategiassa](#) ja sen toimeenpano-osiossa on esitetty toimenpiteet kuntien ja järjestöjen suunnitelmalliselle ja jatkuvale yhteistyölle. Meri-Lapin järjestöstrategia ja sen toimeenpanosuunnitelma toteuttavat Lapin maakunnallista järjestöstrategiaa seudullisesti Meri-Lapissa. Keskeisin toimenpide pysyvän ja jatkuvan yhteistyön turvaamiselle on järjestöyhteistyöhön nimetty ja resursoitu yhteyshenkilö kunnissa. Strategian toteuttamisen avuksi maakunnallinen järjestöneuvottelukunta hyväksyi toimenpidelinjojen jalkauttamissuunnitelman syksyllä 2024.

Kunnilla on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosaa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyisi osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Mallin mukaan lisäosan suuruus määräytyisi indikaattorien perusteella. Yhtenä mittarina olisi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus, joka sisältää myös yhteistyön järjestöjen kanssa. Jos tämä toteutuu, kunta voisi parhaimmillaan saada lisää rahaa järjestöyhteistyötä tehdessään.

Lapin maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan vuonna 2020 laatiman suosituksen järjestö-kunta-yhteistyöstä päivittäminen aloitettiin kuntien järjestöyhdyskuntien kanssa syksyllä 2024 ja työtä jatkettiin keväällä 2025. Lapin maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan työvaliokunta käsitteli asiakirjaa vuoden 2025 aikana ja suositus hyväksyttiin järjestöneuvottelukunnassa 8.10.2025. Hyväksynnän jälkeen suositus lähetetään kunnille Lapin liitosta.

Maakunnalliset, seudulliset ja paikalliset yhteistyörakenteet tukevat kuntia vuosien kirjaamaan omat järjestöyhteistyön käytäntönsä suosituksen pohjalta yhdistysyhteistyöasiakirjan muotoon. Lapin 21 kunnasta useilla on oma, kuntakohtainen yhdistysyhteistyötä ohjaava asiakirja.

2 MAAKUNNALLISET, SEUDULLISET JA PAIKALLISET JÄRJESTÖYHTEISTYÖN RAKENTEET

Lapin liittoon perustettiin järjestöjen aloitteesta Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta vuonna 2012, jonka toimikausi on maakuntavaltuuston toimikautta mukaillen neljä vuotta. Järjestöneuvottelukunnan tehtävänä on toimia järjestöjen maakunnallisena vaikuttamistoimielimenä sekä muun muassa tuoda maakunnanlaajuista painoarvoa järjestöjen laajalle ja monipuoliselle toiminnalle. Lapin maakunnallista järjestöneuvottelukuntaa fasilitoi Lapin liitto ja käytännön toiminta hoituu yhteistyössä Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen kanssa. Lisää Lapin maakunnallisesta järjestöneuvottelukunnasta voit lukea [täältä](#).

Lapissa toimii yksi maakunnallinen verkostojärjestö, Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry, joka tekee kiinteää yhteistyötä seudullisten järjestökeskusten kanssa. Näitä ovat Settlementti Toivola ry / Meri-Lapin järjestökeskus Silta, Rovaniemen Neuvokas, Sodankylässä Järjestökeskus Kitinen ja Kemijärven Järjestökiehinen. Meri-Lapin alueella toimivaa Meri-Lapin järjestöneuvottelukuntaa koordinoivat Settlementti Toivola ry / Meri-Lapin järjestökeskus Silta ja Meri-Lapin Kehittämiskeskus ry nimeää neuvottelukunnan. Muita maakunnallisia, seudullisia tai paikallisia järjestöyhteistyötä toteuttavia tahoja ovat tämän suosituksen julkaisuhetkellä esimerkiksi Lappilaiset kylät ry, Lapin Liikunta ry sekä Suomen Punaisen Ristin Lapin piiri. Yhteistyö konkretisoituu arjen työskentelyssä eri tahoilla ja tasoilla.

On tärkeää, että maakunnallisten, seudullisten ja paikallisten järjestöyhteistyörakenteiden välillä tieto kulkee ja yhteistyötä tehdään. On suositeltavaa, että järjestöyhteistyötä koordinoivien toimijoiden rooleista ja työnjaosta tehdään yhteistyösopimukset ja toimenpidesuunnitelmat.

Seudullisessa yhteistyörakenteessa olisi hyvä olla jokaiselta paikkakunnalta yhdistysten itse valitsevat edustajat, samoin kuin maakunnallisessa järjestöneuvottelukunnassa yhdistysten itse valitsevat seutukunnallisten yhteistyörakenteiden edustajat. Suositeltavaa olisi myös se, että maakunnallisessa järjestöneuvottelukunnassa olisi kuntien järjestöyhdyshenkilöiden edustaja. Näin tieto kulkisi kattavasti kaikkien vaikuttamistoimielinten välillä.

Järjestöneuvottelukunta ja erilaiset yhteistyörakenteet tukevat kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä sekä kuntalaisten osallisuutta. Ne toimivat myös kanavana, jonka kautta kunnat saavat tietoa järjestöjen toiminnasta ja tehtävistä sekä vastavuoroisesti tarjoavat kunnille kanavan tuoda asioita järjestöjen käsiteltäväksi ja tiedoksi. Ne voivat myös esimerkiksi nimetä järjestöjen edustajia kuntien työryhmiin sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja ajankohtaisiin järjestönäkökulmaa vaativiin asioihin. Järjestöneuvottelukunta ja yhteistyörakenteet voivat toimia kanavana myös kunnille tuoda asioita käsiteltäväksi ja keskusteluun järjestöille.

Järjestöillä ja kunnilla on jo nyt olemassa hyviä vaikuttamis- ja tiedonkulun rakenteita, joita kannattaa yhteistyöllä myös vahvistaa. Kuntalaisten osallisuus toteutuu muun muassa kunnallisten vaikuttamistoimielimien kautta ja on tärkeää, että kuntalaiset ja järjestöt otetaan mukaan esimerkiksi kunnan palveluiden kehittämiseen sekä muihin prosesseihin jo varhaisessa vaiheessa.

3 JÄRJESTÖYHDYSHENKILÖ OSAKSI KUNNAN ARKEA

Järjestöyhdyshenkilö on kunnan työntekijä, jonka työnkuvaan kuuluu kunnassa toimivien järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Kunnan järjestöyhdyshenkilö tukee kunnan ja yhdistysten välistä yhteistyötä eri tavoin. Hän myös koordinoi ja kokoaa järjestöyhteistyötä.

Kunnassa päätetään siitä, kenelle järjestöyhdyshenkilön tehtävä parhaiten sopii. Kunnan järjestöyhdyshenkilönä voi toimia esimerkiksi hyvinvointikoordinaattori. Tärkeintä kuitenkin on se, että tehtävään nimetyllä henkilöllä on innostusta, aikaa ja mahdollisuuksia hoitaa järjestöyhdyshenkilön tehtävää. Järjestöyhdyshenkilön tehtävässä on eduksi, että on kiinnostunut ja halukas tutustumaan järjestöjen toimintaan laajasti.

Järjestöyhdyshenkilön on hyvä olla kunnan hyvinvointiryhmän jäsen. Järjestöyhdyshenkilön tehtävässä kannattaa huomioida monialaisesti kaikki kunnan hyvinvointiohjelmaan tai -suunnitelmaan osallistuvat toimialat sekä järjestöjen osallisuus. Järjestöyhdyshenkilön ja kunnan hyvinvointiyhdyshenkilön välinen työnjako kannattaa selkeästi määritellä, jos kyseessä ei ole sama henkilö. Järjestöyhdyshenkilön tulisi saada tietoa kunnan eri toimialoilta järjestöihin ja järjestöyhteistyöhön liittyen. Järjestöyhteistyötä tehtäessä on syytä huomioida myös kunnan vaikuttamistoimielimet, joissa järjestöjen on hyvä olla mukana.

Kunnassa päätetään siitä, mitä tehtäviä järjestöyhdyshenkilön toimenkuvaan kuuluu ja paljonko tehtävään voi käyttää työaikaa. Työaika määritellään suhteessa tehtäviin, kunnan kokoon ja järjestöjen aktiivisuuteen kunnassa. Pienessä kunnassa riittää yksi järjestöyhdyshenkilö ja isommissa kaupungeissa yhdyshenkilöitä voidaan tarvita useita. Tehtävät kirjataan työnkuvaan.

Järjestöyhdyshenkilön työnkuvaan sisältyy esimerkiksi

- järjestöjen ja kunnan välisen yhteistyön koordinointi ja tukeminen eri tavoin
- säännöllinen yhteydenpito järjestöihin
- järjestöjen neuvominen rahoitusten hakemisessa
- kaikille järjestöille suunnattujen tapaamisten järjestäminen
- yhteistyö kunnan hyvinvointityön ja -yhdyshenkilön kanssa
- yhteistyö muiden kuntien järjestöyhdyshenkilöiden kanssa (mm. osallistumalla hyvinvointi- ja järjestöyhdyshenkilöille järjestettäviin yhteisiin tapaamisiin) sekä yhteistyö maakunnan hyvinvointiyhdyshenkilöiden kanssa

Tieto järjestöyhdyshenkilöstä ja hänen tehtävistään olisi hyvä olla helposti löydettävissä esimerkiksi kunnan nettisivuilta. On myös tärkeää huomata, että käytännön järjestöyhteistyö ja yhteinen tekeminen sisältyy useissa kunnissa eri viranhaltijoiden ja työntekijöiden arjen tehtäviin.

4 KUNNAN TILAT JÄRJESTÖJEN KÄYTTÖÖN

Lapin järjestöstrategian yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on se, että järjestöjen toiminnan edellytykset on turvattu ja järjestöillä on tarkoituksenmukaisia tiloja toteuttaa kansalaisille suunnattua toimintaa. Tällä tavoitellaan sitä, että Lapin kunnat mahdollistaisivat järjestöille toimintatiloja yhteistyössä kunnan eri toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi kunnat voisivat tukea järjestöjen toiminnan integroitumista olemassa oleviin yhteistoimipisteisiin. Kylätilat, järjestötalot ja -keskukset halutaan vakiinnuttaa ja kehittää alueella matalan kynnyksen kohtaamispaikoiksi sekä järjestötiedon ja verkostojen kokoajiksi.

Suosituksena on, että kunta tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja. Mikäli kunta ei voi tarjota maksuttomia tiloja, niin se voisi tarjota tukea tilojen hankintaan liikunta- ja urheiluseurojen lisäksi myös muille yhdistyksille. Kun kunta tarjoaa maksuttomia tiloja tai maksaa yhdistyksen tilojen käytöstä, se voi myös edellyttää, että kaikki yhdistykset saavat käyttää tiloja maksutta. Tilojen käyttöön olisi hyvä olla selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet. Tilojen tiedot voidaan kirjata esimerkiksi kunnan nettisivuille: Kenelle tilat on tarkoitettu, mitä tiloja on käytössä, paikkamäärä ja varustus, sähköinen varauskalenteri sekä tilojen maksuttomuus. Järjestöyhdyshenkilön tehtäviin kuuluu tietää ja tiedottaa järjestöille kunnan käytettävistä tiloista ja tilakäytännöistä.

Tilojen tulisi olla tarkoituksenmukaisia ja esteettömiä. Tiloista kannattaa käydä säännöllisesti vuoropuhelua järjestöjen kanssa, jotta tarpeet ja yhdessä sovitut käytännöt ovat ajan tasalla. Järjestöt kannattaa ottaa mukaan myös uusien tilojen sekä vanhojen tilojen korjausrakentamisen suunnitteluun.

5 JÄRJESTÖAVUSTUKSET SIOITUKSENA HYVINVOINTIIN

Järjestöjen toiminta kunnissa on hyvin monipuolista ja -muotoista. Kunnissa toimivia järjestöjä ovat muun muassa kylä-, nuoriso-, kulttuuri- ja sosiaali- ja terveysyhdistykset sekä liikunta- ja urheilu- sekä metsästysseurat. Järjestöjen aktiivinen toiminta lisää kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua ja edistää siten omaa ja muiden hyvinvointia. Järjestöavustukset voidaankin nähdä sijoituksena kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan elinvoimaan sekä järjestöjen hyvinvointia tukevaan ja ehkäisevään toimintaan. Kohdeavustuksien lisäksi kuntien tulisi myöntää yleisavustuksia järjestöjen perustoiminnan turvaamiseksi.

Järjestöjen tasapuolisella kohtelulla ei tarkoiteta tasapäistämistä: Kunnassa on hyvä tunnistaa järjestöistä löytyvää erityisosaamista. Avustusten käyttötarkoitus- ja jakoperusteet voidaan liittää esimerkiksi kuntastrategiaan ja hyvinvointisuunnitelman painopisteisiin. Avustuskokonaisuus voi olla yksi osuus myös hyvinvointikertomuksen seurannassa. Järjestöavustuksia kannattaa maksaa siitä kunnasta, missä toiminta tapahtuu - ei sen mukaan, missä järjestön kotipaikka on.

Järjestöavustukset on hyvä kunnassa keskittää ”yhdele luukulle”, jolloin kunta saa kokonaiskuvan toimijoista sekä toiminnoista, joihin avustusta haetaan. Esimerkiksi kunnan järjestöyhdyshenkilö voi koota kaikki kunnan avustushakemukset eri hallinnonaloilta käsittelyä varten. Toinen vaihtoehto on, että avustushakemukset kootaan yhteiselle asiakirjalle, jolloin nähdään, ettei hakemuksissa ole päällekkäisyyksiä. On myös mahdollista, että kunnan järjestöyhdyshenkilö kokoaa kunnan eri hallinnonalojen edustajista työryhmän, joka yhdessä valmistelee avustusehdotuksen. Kunta itse päättää, millainen avustusten haku- ja käsittelyprosessi sopii sille parhaiten.

Avustusten hakemiseen tulee olla selkokiekiset ohjeet: Mikä taho voi hakea, vaikuttaako järjestön koko tai jäsenmäärä myöntämiseen, mitä kriteerejä toiminnan arvioimiseen käytetään. Avustusten hakuajoista, kriteereistä, yhteislinjauksista hyvinvointialueen järjestöavustusten kanssa, maksuajoista ja päätöksistä tulisi avoimesti tiedottaa esimerkiksi kunnan nettisivuilla, yhdistysilloissa ja lehdissä.

Kunta voi tukea järjestöjä avustusten lisäksi myös muun muassa kannustamalla ja tukemalla hankkeiden hakemisessa, sijoittamalla tukityöllistettyjä edelleen järjestöihin sekä tarjoamalla ilmaista ilmoitustilaa esimerkiksi kuntatiedotteessa ja kunnan nettisivuilla.

6 JÄRJESTÖT VOIMAVARANA KUNNAN HYVINVOINTITYÖSSÄ

Kunnan hyvinvointityön rakenteissa, esimerkiksi hyvinvointiryhmässä, on hyvä olla järjestöedustajia. Kunta voi hallintosäännössään määritellä, että esimerkiksi hyvinvointilautakunnan täysivaltaisen jäsenenä on valtuustokausittain henkilö, joka tuntee hyvin paikkakuntansa järjestökentän. Yhteistyön sujuvuuden varmistamiseksi kunnassa on hyvä sopia ymmärrettävästä hyvinvointityön termistöstä. Yhteistyö ja kohtaaminen on monille, varsinkin julkisorganisaatioille, uutta ja sitä pitää yhdessä opetella.

Tulevissa hyvinvointikertomuksissa ja -suunnitelmissa on hyvä kuvata nykyistä tarkemmin:

- 1) järjestöyhteistyön rakenteita, kuten järjestöyhdyshenkilöitä, järjestöyhteistyön käytäntöjä sekä sopimuksia järjestöjen kanssa,
- 2) järjestöjen toimintaedellytysten tukemista, kuten järjestöavustusten maksamista ja summia, maksuttomien tilojen tarjoamista järjestöille sekä kunnan roolia järjestötoiminnasta viestimisessä erilaisissa järjestökenttää kokoavissa verkkopalveluissa sekä
- 3) järjestöjen moninaisia rooleja kunnan kumppaneina sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen lisäksi myös muun muassa kokemustiedon tuottajina, kunnan kehittämistyössä, työllisyyden edistämisessä sekä kuntakuvan, viihtyisyyden ja matkailun edistämisessä.

Kunnissa tarvitaan tietoa järjestöistä sekä järjestöjen tuottamaa hyvinvointitietoa. Esimerkiksi seuraavat asiat on hyvä tunnistaa: Järjestöt ja tiedot niiden toiminnasta toimialoittain, kohderyhmittäin tai ikäryhmittäin, (avustettuun) toimintaan osallistuvien osuus, vapaaehtoisten lukumäärä ja vapaaehtoistunnit, järjestöjen tuottama tieto kohderyhmästään sekä tieto järjestöjen toimintaedellytyksistä kunnassa. Järjestöjen näkökulma on hyvä tulla esiin myös kuntastrategiassa. Järjestöt tuottavat arvokasta ja ajantasaista tietoa ihmisistä ja ilmiöistä paikallisesti sekä tunnistavat myös hiljaisia signaaleja. Järjestöt tuottavat myös ratkaisuja haasteiden poistamiseksi sekä keinoja edistää hyvinvointia. Kunnat voivat hyödyntää järjestötiedon hankinnassa valtakunnallisia ja maakunnallisia rekistereitä sekä järjestöjä ja niiden toimintaa kokoavia verkkopalveluita.

7 SEURANTA

Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta, Lapin järjestöyhdyshenkilöiden verkosto ja Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry seuraavat suosituksen toteutumista vuosittain yhdessä seudullisen ja paikallisten järjestökeskusten kanssa. Suosituksen sisältämien asioiden etenemisestä tiedotetaan kunnille yhteistyössä seudullisten ja paikallisten yhteistyörakenteiden (järjestökeskukset) kanssa muun muassa Lapin maakunnallisen järjestöneuvottelukuntien kokoustiedotteissa (lapinliitto.fi, lapinsotu.fi; Lastu-uutiskirje). Tiedotteissa tuodaan esiin Lapin järjestötoiminnan ajankohtaisia kuulumisia, esitellään lappilaisia järjestöjä sekä kokemuksellista asiantuntijatoimintaa.

Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta suositaa, että ”Järjestöyhteistyön suositus kunnille” käsiteltäisiin kunnassanne siihen parhaiten soveltuvassa toimielimessä nimetyn vastuuviranomaisen johdolla.

Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys tukee kuntia vuosien kirjaamaan omat järjestöyhteistyön käytäntönsä suosituksen pohjalta yhdistysyhteistyöasiakirjan muotoon. Alueilla, jossa toimii seudullinen tai paikallinen järjestöyhteistyörakenne yhteistyöasiakirjan laadinnan tukemisesta vastaa Järjestökeskus yhteistyössä kunnan järjestöyhdyshenkilön kanssa.

Järjestöyhteistyön suositus kunnille tarkistetaan ja päivitetään Lapin maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan toimesta tarvittaessa.